

Sygn. akt I C 455/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Jacek Głowacz

Protokolant: st. sekr. sąd. Wojciech Charciarek

po rozpoznaniu w dniu 2 listopada 2016 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko K. B. (1) i I. B. (1)

o zapłatę

na skutek zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym w dniu 19 kwietnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 668/16

1) uchyla nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 19 kwietnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 668/16;

2) oddala powództwo;

3) zasądza od Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz K. B. (1) i I. B. (1) kwoty po 9.506 (dziewięć tysięcy pięćset sześć) zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwoty po 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 455/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 kwietnia 2016 r. powód Bank (...) S.A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanych I. B. (1) i K. B. (1) solidarnie kwoty 61.021, 82 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 marca 2016 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. Podstawą roszczenia o zapłatę jest poręczenie wekslowe udzielone przez pozwanych za dłużnika wekslowego D. K. B., I. B. sp.j. w Ł.. Wystawiony przez spółkę weksel in blanco stanowił zabezpieczenie spłaty z tytułu zawartej z bankiem umowy odnawialnego limitu debetowego w rachunku bieżącym. Zadłużenie wynikające z umowy nie zostało spłacone, wskutek czego powód wystawił przeciwko spółce – działającej już wówczas pod firmą (...) M., K. M. sp.j. – bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzone następnie w klauzulę wykonalności, jednakże prowadzona na jego podstawie egzekucja okazała się bezskuteczna. Było to przyczyną podjęcia przez powoda decyzji o skorzystaniu z zabezpieczenia wekslowego i dochodzeniu od pozwanych kwoty wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego. / pozew- k. 2-4/

W dniu 19 kwietnia 2016 r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym uwzględniający powództwo w całości. /nakaz zapłaty- k. 50/

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwani wnieśli o uchylenie nakazu zapłaty, oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu zarzucając nieprzedstawienie weksla do zapłaty, brak legitymacji biernej, nieistnienie roszczeń powoda wobec nich, brak podstaw do dochodzenia roszczenia z weksla in blanco od poręczyciela wekslowego oraz wypełnienie weksla po upływie przedawnienia roszczenia. Pozwani podnieśli m.in., że byli podmiotami jedynie subsydiarnie odpowiedzialnymi za zobowiązania spółki, ale jedynie do czasu zbycia ogółu praw i obowiązków w spółce na rzecz nowych wspólników, na co powód wyraził zgodę. Od czasu zmiany składu osobowego spółki będącej stroną umowy o limit debetowy pozwani nie zaciągali wobec powoda żadnych innych zobowiązań kredytowych, nie wykonywali również żadnych operacji na rachunku bankowym. Bank przez niedopatrzenie nie dokonał zmiany właściciela linii kredytu debetowego, co skutkowało bezprawnym wypełnieniem weksla in blanco. /zarzuty- k. 53-58a, 65-71/

W piśmie procesowym powód popierał powództwo wnosząc o utrzymanie nakazu w mocy wskazując m.in., że nie był obowiązany do przedstawienia weksla do zapłaty jego wystawcy, jak również nie wyraził zgody na zwolnienie pozwanych z odpowiedzialności wekslowej. Pozwani nie mogą również powoływać się na zarzut przedawnienia roszczenia oraz wypełnienie weksla po upływie przedawnienia roszczenia, skoro nie są stroną stosunku podstawowego. Powód wskazał także, że jego zdaniem wysokość zadłużenia wynika z tytułu wykonawczego i jest do dowodu wystarczający dla jej wykazania, a ponadto ocenił, że bez znaczenia jest to, czy zadłużenie pozwanych na dzień sprzedaży udziałów spółce w ogóle występowało, a jeżeli tak, czy było wymagalne i odpowiadało sumie wekslowej. / pismo- k. 87-90/

W dalszym toku procesu strony popierały zaprezentowane stanowiska.

Sąd ustalił:

Na podstawie umowy z dnia 26 listopada 2001 r. pozwani utworzyli spółkę jawną dla prowadzenia działalności gospodarczej pod firmą (...) B. sp.j. (zmienionej w 2007 r. na D. K. B., I. B. sp. j.). W § 9 ust. 4 wprowadzonym do umowy na mocy uchwały wspólników z dnia 28 września 2009 r., zastrzeżono, że każdy ze wspólników może przenieść ogół swoich praw i obowiązków na osobę trzecią, co nie wymaga zgody pisemnej pozostałych wspólników. /odpis tekstu jednolitego umowy, aneksu i uchwały- k. 114-118, 123, 124, 129-131; odpis KRS- k. 9-12/

W dniu 31 marca 2009 r. między powodem a D. K. B., I. B. sp.j. w Ł. została zawarta umowa, na podstawie której spółce został przyznany limit debetowy w wysokości 30.000 zł dostępny w okresie 12 miesięcy od dnia 1 kwietnia 2009 r. z terminem spłaty w dniu 31 marca 2010 r. Limit debetowy był postacią odnawialnego kredytu w bankowym rachunku bieżącym na finansowanie działalności gospodarczej z przedłużanego na kolejne dwunastomiesięczne okresy pod warunkiem braku wystąpienia negatywnych przesłanek określonych w § 2 ust. 2 wskazanej umowy. Spłata limitu debetowego miała następować automatycznie z wpływów na rachunek obciążany przez bank kwotą z tytułu spłaty odsetek i prowizji.

Zgodnie z § 6 ust. 1-3 umowy, oprocentowanie limitu debetowego było zmienne i miało być ustalane na bazie stawki WIBOR 1M z każdego dnia. W dniu podpisania umowy stawka WIBOR 1M wynosiła 3,87% w stosunku rocznym, a marża banku – 6 p.p. w stosunku rocznym, co oznaczało, że oprocentowanie limitu debetowego wynosiło 9,87% w stosunku rocznym. Od kapitału przeterminowanego bank pobierał odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

Zabezpieczenie spłaty limitu debetowego stanowił m.in. weksel własny in blanco wystawiony również w dniu 31 marca 2009 r. przez D. K. B., I. B. sp. j. w Ł. jako kredytobiorcę na zlecenie powoda i poręczony przez (...) spółki (...) -B.

W deklaracji do weksla in blanco wskazano, że bank ma prawo wypełnić go w każdym czasie na sumę odpowiadającą kwocie wykorzystanego przez spółkę i pozwanych kredytu wraz z odsetkami, prowizją i innymi należnościami, w przypadku niedotrzymania umownego terminu spłaty całości lub części kredytu oraz we wszystkich przypadkach, w których służy bankowi prawo ściągnięcia swoich wierzytelności przed nadejściem terminu płatności. Ponadto,

bank miał prawo opatrzyć weksel terminem płatności według swego uznania. W treści deklaracji zarówno spółka, jak i pozwani jako poręczyciele wyrazili zgodę, aby weksel - w przypadku niewykorzystania go przez bank - został pozbawiony mocy prawnej poprzez skreślenie jeszcze przed zwrotem weksla. /bezsporne; odpis weksla- k. 5; odpis umowy- k. 13-15; deklaracja wekslowa- k. 20/

Na podstawie umowy z dnia 28 grudnia 2009 r. I. B. (1) zbyła na rzecz Z. B. ogół praw i obowiązków w spółce jawnej (...). B., I. B. sp.j. W 2010 r. związek małżeński pozwanych został rozwiązany przez rozwód. /bezsporne; kopia umowy- k. 95-96; przesłuchanie pozwanego- k. 107 w zw. z k. 147-149; przesłuchanie pozwanej- k. 148/

Na podstawie umowy z dnia 31 grudnia 2010 r. Z. B. przeniosła na rzecz A. M. ogół praw i obowiązków przysługujących jej w spółce (...). B. sp.j. w Ł.. Zgodnie z § 3 ust. 4 umowy, sprzedająca odpowiadała solidarnie z kupującym za zobowiązania spółki powstałe przed dniem zawarcia umowy. Kupujący w § 4 umowy oświadczył, że zna treść umowy spółki, w tym zakres praw i obowiązków sprzedającego oraz znany jest mu stan prawny, finansowy i ekonomiczny spółki w chwili zawarcia umowy, a w szczególności stan rachunków bankowych spółki prowadzonych przez banki: (...) S.A., Bank (...) S.A. (...) Bank S.A. /odpis umowy- k. 121-122, 132-134/

Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 31 grudnia 2010 r. K. B. (1) przeniósł na K. M. (2) ogół praw i obowiązków w spółce (...). B. sp.j. Zgodnie z § 3 ust. 4 umowy, sprzedający odpowiadał solidarnie z kupującą za zobowiązania spółki powstałe przed dniem zawarcia umowy. W § 4 umowy kupująca oświadczyła, że zna treść umowy spółki, w tym zakres praw i obowiązków sprzedającego oraz znany jest jej stan prawny, finansowy i ekonomiczny spółki w chwili zawarcia umowy, a w szczególności stan rachunków bankowych spółki prowadzonych przez banki: (...) S.A., Bank (...) S.A. (...) Bank S.A. /odpis umowy- k. 75-76, 94-94v, 119-120/

Na dzień 31 grudnia 2010 r. nie istniało zadłużenie spółki jako wystawcy weksla w stosunku do powoda wynikające z niewywiązywania się przez spółkę z umowy o przyznanie limitu debetowego. /bezsporne; przesłuchanie pozwanego- k. 107 w zw. z k. 147/

Po dokonaniu przeniesienia udziałów w spółce, doszło do zmiany podmiotowej dotyczącej treści umowy o prowadzenie rachunku bankowego i limit debetowy, a stronami tych umów stali się nowi (...) spółki (...). Spółka jawna funkcjonowała nadal pod firmą (...). M., K. M. sp. j. w Ł..

Pozwani nie mieli dostępu do informacji na temat wysokości debetu i stanu rachunku bankowego. /bezsporne; odpis z KRS- k. 9-12; przesłuchanie pozwanego- k. 107-108 w zw. z k. 147; kopie przyjęcia wzorów podpisów- k. 133-134/

W piśmie z dnia 24 lutego 2011 r. bank oświadczył wobec Stereo A. M., K. M. sp.j., że rezygnuje z przedłużenia okresu obowiązywania umowy z dnia 31 marca 2009 r. o limit debetowy w rachunku bieżącym na następny 12-miesięczny okres z powodu znacznego obniżenia obrotów na rachunku oraz nieuregulowania zobowiązań wobec innych banków. /odpis pisma- k. 91/

W dniu 18 sierpnia 2011 r. powód wypowiedział umowę rachunku bankowego, z którą powiązana była umowa o limit debetowy, z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia. Przyczyną wypowiedzenia był brak spłaty zadłużenia przeterminowanego przez Stereo A. M., K. M. sp.j. O dokonaniu wypowiedzenia zostali także zawiadomieni pozwani jako dłużnicy, którzy udzielili zabezpieczenia.

W odpowiedzi na informację w sprawie wypowiedzenia pozwany poinformował powoda, że z dniem 31 grudnia 2010 r. na podstawie umowy sprzedaży ogółu praw i obowiązków w spółce jawnej (...). B. prawa i obowiązki dotyczące rachunku bankowego przeniesione zostały na współników K. M. (2) i A. M.. Pozwany wskazał, że konto bankowe i związane z nim pełnomocnictwa zostały przepisane na nowych właścicieli, a więc pozwani nie ponoszą odpowiedzialności za transakcje na koncie, do których nie mają wglądu. Pozwany wskazał, że do sprzedaży udziałów w spółce linia debetowa była spłacona i nie występowały żadne zadłużenia na rachunku. Pozwany wezwał powoda do zwrotu weksli oraz usunięcia wpisów dotyczących korespondencji z pozwanymi.

Weksel zabezpieczający spłatę limitu debetowego nie został pozwany zwrócony. /bezsporne; kopia wypowiedzenia- k. 62, 77; kopia pisma, pismo- k. 63, 78; przesłuchanie pozwanego- k. 148/

W dniu 22 grudnia 2011 r. powód wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko pozwanej działającej pod firmą (...). M., K. M. sp.j. w Ł. wskazując, że źródłem zobowiązania jest umowa kompleksowa Pakietu Mój (...) Dynamiczny z dnia 11 lutego 2011 r. W bankowym tytule egzekucyjnym stwierdzono, że na zobowiązanie spółki składa się kapitał w wysokości 29.940,46 zł, odsetki umowne w kwocie 5.123,02 zł naliczone od dnia 15 kwietnia do dnia 21 grudnia 2011 r. oraz prowizje i opłaty w wysokości 542,50 zł. /odpis b.t.e.- k. 16, odpis KRS k. 9-12/

Postanowieniem z dnia 21 lutego 2012 r. wydanym przez referendarza sądowego w tutejszym Sądzie w sprawie o sygn. akt II1Co 1261/12 bankowy tytuł egzekucyjny został zaopatrzony w klauzulę wykonalności przeciwko spółce jako dłużnikowi. /odpis postanowienia- k. 17-18; postanowienie- k. 23 zał. akt II1Co 1261/12/

Wobec bezskuteczności egzekucji przeciwko dłużnikowi powód skorzystał z zabezpieczenia wekslowego i wypełnił weksel in blanco złożony przez spółkę (...). B., I. B. sp.j. na kwotę zadłużenia w wysokości 62.021,82 zł z datą płatności na dzień 21 marca 2016 r. Jako miejsce płatności weksla wskazano (...) Banku (...) S.A. w W.. Suma wekslowa została ustalona w oparciu o treść bankowego tytułu egzekucyjnego oraz powiększona o dalsze odsetki naliczone na dzień płatności weksla zgodnie z pkt IV bankowego tytułu egzekucyjnego tj. w wysokości czterokrotności obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP, które na dzień wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego wynosiły 24% w stosunku rocznym od kwoty wymagalnego roszczenia, obejmującego kapitał i odsetki oraz opłaty i prowizje obciążające dłużnika od dnia 23 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty.

Pismem z dnia 14 marca 2016 r. powód zawiadomił pozwanych o wypełnieniu weksla złożonego przez spółkę (...). B., I. M. sp.j. i wezwał ich do zapłaty kwoty wskazanej w wekslu lub złożenia konkretnej propozycji spłaty pod rygorem skierowania sprawy do Sądu bez dodatkowego wezwania. /bezsporne; odpis pisma i potwierdzeń odbioru- k. 21-23; wydruk kalkulatora odsetek- k. 19/

W piśmie z dnia 8 kwietnia 2016 r. wystosowanym w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty z dnia 14 marca 2016 r. K. B. (1) nie uznał roszczeń banku. Wskazał, że w dniu 31 grudnia 2010 r. została zawarta umowa, na mocy której przeniósł na rzecz K. M. (2) i A. M. udziały w spółce (...). B., I. B. sp.j. Umowa obejmowała swoim zakresem przekazanie na rzecz nabywców praw i obowiązków wynikających z rachunku bankowego, a on ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki wyłącznie do chwili, w której z niej wystąpił. /odpis pisma- k. 79-80/

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny. Powód nie zakwestionował skutecznie zeznań pozwanych, w ramach których wskazali, że powód wiedział o przeniesieniu praw i obowiązków w spółce na inne podmioty pomimo braku zadłużenia spółki dotyczącego rachunku bankowego i limitu debetowego na dzień przeniesienia udziałów. Zadłużenie powstało i zaczęło narastać dopiero w okresie, kiedy uprawnionymi do rachunku bankowego oraz limitu debetowego byli już spółka (...). M., K. M. sp. j.

Sąd zważył:

Nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym podlegał uchyleniu na podstawie art. 496 k.p.c., zaś powództwo – oddaleniu w całości.

Podstawą wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym był weksel własny (sola-weksel) in blanco wystawiony przez spółkę jawną i wypełniony przez powoda. Dopuszczalność wystawienia weksla własnego in blanco na zlecenie remitenta, a więc weksla o ograniczonej obiegowości, wynika wprost z art. 10 w zw. z art. 103 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 160). W przypadku weksla własnego dopuszczalne jest także udzielenie poręczenia wekslowego (art. 30-32 w zw. z art. 103 ustawy), przy czym odpowiedzialność wystawcy weksla własnego i poręczyciela wekslowego (awalisty) nie jest uzależniona od protestu, ani przedstawienia weksla do zapłaty (por. m.in. orzeczenia SN z dnia 30 maja 1930 r., I C 1903/29, LEX i z dnia 30 grudnia 1931 r., Rw. 2719/31, OSP 1932, poz. 190; J. Jastrzębski, M. Kaliński, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Warszawa 2008, s. 439).

Nieprzedstawienie weksła do zapłaty w terminie wystawcy weksła własnego lub poręczycielowi wekslowemu ma tylko ten skutek, że nie odpowiadają oni za zapłatę odsetek i dodatkowych kosztów od dnia płatności weksła, lecz dopiero od dnia wezwania do zapłaty (zob. np. postanowienie SN z dnia 22 lutego 1968 r., I Cz 115/67, OSN 1968, nr 11, poz. 194; wyroki SN z dnia 15 grudnia 1999 r., I CKN 107/99, LEX, z dnia 6 czerwca 2002 r., I CKN 738/00, LEX i z dnia 28 października 2004 r., III CK 461/03, OSN 2005, nr 11, poz. 193; por. wyrok SN z dnia 2 października 2003 r., V CK 241/02, LEX).

W przypadku weksła własnego in blanco, także poręczyciel wekslowy z reguły zawiera z wystawcą oraz remitentem porozumienie co do wypełnienia weksła przyjmujące najczęściej formę pisemnej deklaracji wekslowej. W orzecnictwie zdecydowanie dominuje zapatrywanie, zgodnie z którym treścią uprawnienia do uzupełnienia weksła in blanco jest jedynie uzupełnienie weksła przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu (por. m.in. wyroki SN z dnia 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05, z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 522/07, z dnia 19 sierpnia 2010 r., IV CSK 49/10, LEX).

Należy podkreślić, że roszczenia z weksła własnego skierowane przeciwko jego wystawcy i poręczycielom przedawniają się z upływem 3 lat od dnia płatności weksła, co odnosi się także do weksła in blanco, w którym data płatności została wypełniona przez wierzyciela wekslowego (wyrok SN z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/11, LEX). Nie można przy tym tracić z pola widzenia, że czym innym jest przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego, a czym innym przedawnienie wekslowe. Obie instytucje różnią się istotnie m.in., co do początku biegu przedawnienia. Termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, zgodnie z regułą art. 120 k.c., rozpoczyna bieg od dnia, w którym świadczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne. Początek biegu terminu przedawnienia roszczenia z weksła własnego skierowanego przeciwko wystawcy weksła własnego, zgodnie z art. 70 w zw. z art. 103 i 104 Prawa wekslowego, liczy się od dnia płatności weksła. Tę samą zasadę stosuje się do weksli in blanco. Przedawnienie praw z weksła in blanco nie rozpoczyna biegu do czasu jego wypełnienia. Przedawnienie roszczenia z weksła wręczonego bez wypełnienia daty płatności i bez zastrzeżeń co do tej daty, rozpoczyna się z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego (wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 522/07, LEX).

W granicach zarzutów podniesionych przez pozwanych rozważyć należało charakter stosunku podstawowego będącego przyczyną gospodarczą zaciągnięcia zobowiązania wekslowego przez spółkę i udzielenia poręczenia wekslowego przez jej współników. Poprzez wniesienie zarzutów spór może bowiem zostać przeniesiony na płaszczyznę stosunku podstawowego będącego przyczyną wystawienia weksła (zob. wyrok SN z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC z 1997 r., nr 9, poz. 124).

Nie ulega wątpliwości, że poręczenie wekslowe udzielone przez pozwanych było środkiem zabezpieczenia wiarygodności powoda w stosunku do D. K. B., I. B. sp. j. Pozwani byli wówczas współnikami tej spółki, co było bezpośrednią przyczyną gospodarczą udzielenia poręczenia wekslowego za jej zobowiązania. Rozpatrując zatem zasadność roszczenia także w kontekście treści stosunku podstawowego i celu poręczenia jako czynności prawnej zabezpieczającej nie sposób pomijać, że dotyczyła ona zobowiązania spółki jawnej z tytułu limitu debetowego wobec banku, za wykonanie którego poręczyli współnicy. Oznacza to, że podstawową przesłanką ich odpowiedzialności jako poręczycieli wekslowych – po przeniesieniu sporu na płaszczyznę stosunku podstawowego wskutek wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty – bez wątplenia było istnienie zobowiązania spółki w okresie ich uczestnictwa w spółce.

Zgodnie bowiem z art. 10 § 1 i 3 k.s.h., ogół praw i obowiązków współnika spółki osobowej – a zatem również spółki jawnej – może być przeniesiony na inną osobę tylko wówczas, gdy umowa spółki tak stanowi. W przypadku przeniesienia ogółu praw i obowiązków współnika na inną osobę, za zobowiązania występującego współnika związane z uczestnictwem w spółce osobowej i zobowiązania tej spółki osobowej odpowiadają solidarnie występujący współnik oraz współnik przystępujący do spółki. Chwila przeniesienia ogółu praw i obowiązków wyznacza przy tym horyzont czasowy odpowiedzialności współnika występującego ze spółki, który nie podnosi odpowiedzialności za zobowiązania powstałe po tej dacie (por. np. J. Napierała, T. Sójka w: Prawo spółek handlowych pod red. A. Kocho i J. Napierały, Zakamycze 2005, s. 40; por. A. Kidyba, Handlowe spółki osobowe, Kraków 2006, s. 138-139, P.

Tereszkiewicz, Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki jawnej, Warszawa 2008, s. 220 oraz W.P. Matysiak, Odpowiedzialność za zobowiązania spółki partnerskiej, Warszawa 2014, s. 246)

W tej sprawie umowa spółki jawnej dopuszczała przeniesienie praw i obowiązków wspólników na inne osoby, co faktycznie nastąpiło skutkując tym, że pozwani przestali być wspólnikami spółki odpowiednio z dniem 28 grudnia 2009 r. w przypadku pozwanej i z dniem 31 grudnia 2010 r. w przypadku pozwanego. W tych datach nie istniały zaległości spółki z tytułu limitu debetowego, wobec czego poręczenie wekslowe i odpowiedzialność pozwanych jako awalistów zakorzeniona w stosunku podstawowym nie mogła obejmować należności przypadających do zapłaty przez spółkę w późniejszych okresach. Wypełnienie weksla in blanco po dacie wystąpienia awalistów ze spółki jawnej w zakresie zaległości z tytułu limitu debetowego powstałych po tej dacie było oczywiście niezgodne z prawem materialnym (art. 10 § 3 k.s.h.), ale i samą treścią deklaracji wekslowej, zgodnie z którą bank miał prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą kwocie kredytu wykorzystanego przez spółkę i jej ówczesnych poręczycieli w przypadku niedotrzymania terminów płatności lub jeżeli roszczenia mogły być dochodzone bez względu na nadejście terminów płatności.

Nie ulega wątpliwości, że spółka w okresie, kiedy pozwani byli jej wspólnikami nie dopuściła do powstania jakichkolwiek zadłużeń w ramach limitu debetowego. Stąd też bank powziąwszy wiedzę o zbyciu praw i obowiązków w spółce przez poręczycieli winien był zadbać o pozyskanie nowego weksla od poręczonego przez aktualnych wspólników, a niewykorzystany weksel zwrócić pozwanym lub pozbawić go mocy prawnej poprzez skreślenie, co wprost przewidziano w treści deklaracji. Zaniechanie tych czynności należy ocenić jako przypadek niedbalstwa również skutkującego utratą prawa do wypełnienia weksla in blanco.

Okolicznością bezsporną i znaną powodowi jest, że pozwani utracili jakikolwiek wpływ na sposób wykonywania umowy rachunku bankowego, w ramach którego otworzono limit debetowy dla spółki jawnej kontynuującej swoją działalność gospodarczą pod inną firmą i z udziałem innych wspólników, tj. A. M. i K. M. (2). Pozwani nie mieli również wglądu w dokumentację finansową spółki, w tym również w zakresie zarządzania limitem debetowym. W konsekwencji dopuszczenie do sytuacji, w której to pozwani mieliby odpowiadać za spłatę zadłużenia spółki prowadzonej przez inne osoby byłoby oczywiście sprzeczne nie tylko z prawem, ale także z zasadami współżycia społecznego i elementarnym poczuciem sprawiedliwości. Roszczenie pozwu musi być zatem in casu ocenione jako nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.).

W takim układzie faktycznym i podmiotowym powód wiedząc o tym, że poręczyciele wekslowi nie są już wspólnikami jawnymi, a w okresie ich uczestnictwa w spółce nie powstało jakiegokolwiek zadłużenie z tytułu limitu debetowego, utracił prawo do uzupełnienia weksla in blanco i skierowania roszczeń przeciwko pozwanym. Ponieważ był to weksel własny, zakres zarzutów obiektywnych i subiektywnych wystawcy weksla oraz awalistów nie był w żaden sposób ograniczony (art. 10 i art. 17 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego). Weksel nie był indosowany, a posiadaczem weksla pozostał powód jako remitent, wiązała go zatem treść stosunku podstawowego, jak również treść porozumienia wekslowego. Abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego ulega wówczas złagodzeniu (por. A. Szpunar, Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Warszawa 2001, s. 103 i 283-284, J. Mojak, Prawo papierów wartościowych. Zarys wykładu, Warszawa 2004, s. 63).

Należy dodatkowo zwrócić uwagę na to, że roszczenie nie zostało także udowodnione co do wysokości, a wysokość i sposób wyliczenia umieszczonej na wekslu sumy wekslowej budzi zasadnicze wątpliwości. Powód nie wykazał również, aby roszczenie z tytułu poręczenia wekslowego były wymagalne w stosunku do pozwanych, aczkolwiek jak wskazano powyżej, nie było konieczne przedstawienie im weksla do zapłaty. Są to zarazem dalsze przesłanki uznania, że weksel uzupełniono niezgodnie z deklaracją wekslową.

Przed wszystkim bank określając wysokość sumy wekslowej i roszczenia pozwu odwołał się wprost do treści bankowego tytułu egzekucyjnego pomijając jednak, że nie stanowi on dowodu istnienia i wymagalności należności (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 30 grudnia 2015 r., III Ca 1891/15, Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych; wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 15 stycznia 2015 r., III Ca 1280/14, (...)).

Należy dodatkowo wyeksponować, że weksel i poręczenie wekslowe miały zabezpieczać należności z tytułu umowy o przyznanie limitu debetowego. Tymczasem bank powołał się jedynie na wypowiedzenie umowy rachunku bankowego wystawiając bankowy tytuł egzekucyjny, w którym wskazano, że źródłem wierzytelności jest umowa kompleksowa Pakietu Mój (...) Dynamiczny z dnia 11 lutego 2011 r., a nie umowa o przyznanie limitu debetowego w ramach poprzedniego nr rachunku bankowego. Z tej przyczyny nie jest wiadome, czy i kiedy doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy o przyznanie limitu debetowego, a więc czy roszczenie o zapłatę należności z tego tytułu jest wymagalne.

Wyliczenie należności – dokonane za pomocą arkusza kalkulatora odsetek (k. 19) – abstrahuje z kolei od treści umowy limitu debetowego, w której mowa jest jedynie o zmiennym oprocentowaniu ustalonym każdego dnia na podstawie stawki WIBOR 1M bez sprecyzowania, czy podstawą naliczania oprocentowania jest także marża. O marży banku wynoszącej 6 p.p. wspomniano jedynie w odniesieniu do dnia podpisania umowy. Jeżeli chodzi o odsetki od kapitału przeterminowanego pobierane w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP to nie sprecyzowano, jakie należności stanowią kapitał przeterminowany, ani jaki okres obejmuje należność z tego tytułu. Powyższe wyklucza możliwość uznania, że suma wekslowa została wyliczona poprawnie, zwłaszcza, że obejmowała ona także maksymalne odsetki za opóźnienie.

Z tych względów z uwagi na brak wykazania wymagalności roszczenia nie jest możliwe odniesienie się w pełni do zarzutu przedawnienia sformułowanego przez pozwanych, przy czym należy przyjąć, że dotyczy on przedawnienia roszczenia w ramach stosunku podstawowego (art. 118 w zw. z art. 120 k.c.), a nie przedawnienia wekslowego (art. 70 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego), które biegnie dopiero od dnia płatności weksla. Jeżeli chodzi o przedawnienie ze stosunku podstawowego to – jak już wskazano – nie wykazano, że roszczenie w ogóle powstało i stało się wymagalne w stosunku do pozwanych, a wobec tego nie jest możliwe przyjęcie, że termin przedawnienia ze stosunku podstawowego rozpoczął już swój bieg. Tym niemniej skoro zasadnicze wątpliwości budzi powstanie, wysokość i wymagalność roszczenia to wypełnienie weksla in blanco musi być uznane za tym bardziej niezgodne z deklaracją wekslową, tj. w większym stopniu, aniżeli wypełnienie go po upływie terminu przedawnienia. Ponownie wskazać należy, że zgodnie z treścią deklaracji, wypełnienie weksla mogło nastąpić w przypadku niedotrzymania umownego terminu spłaty należności banku lub gdy służyło mu prawo ściągnięcia wierzytelności przed nadejściem terminu płatności. Powód nie przedstawił dowodów na wystąpienie żadnej z wymienionych w deklaracji przesłanek wypełnienia weksla in blanco.

Mając powyższe na uwadze Sąd rozstrzygnął jak w sentencji na podstawie art. 496 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 99 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 3 w pierwotnym brzmieniu obowiązujących w dacie wszczęcia procesu rozporządzeń MS z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800) i w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu zasądzając od powoda na rzecz każdego z pozwanych kwoty po 9.506 zł obejmujące koszty zastępstwa procesowego (po 7.217 zł) oraz opłaty od zarzutów (po 2.289 zł).